

ŁUKASZ WIĄCEK

Niespodziewany moment zawieszenia. Japończyk fotografujący niebo – jako krótka refleksja nad ludzkim *Blue Screen of Death*

BRZU
G A L E R I A
J E D N E
O G O

Nie
mo
Jap
nie
ref
Blu

Współczesny człowiek, żyjący w dobie globalnego konsumpcjonizmu i szybkiego postępu technicznego, każdego dnia wystawiony jest na działanie niezliczonych bodźców zewnętrznych, które z różnym natężeniem do niego docierają, a następnie są odbierane i analizowane bardziej lub mniej świadomie. Jednym słowem otaczający nas świat wymaga nieustanną gotowość; gotowość do patrzenia oraz reagowania – do pewnej gonitwy za nieuchwytnym. I choć problem konsumpcjonistycznego społeczeństwa podnoszony był już wielokrotnie przez kulturoznawców, filozofów, socjologów i politologów, dotyczył głównie zrozumienia sposobu niepohamowanego zdobywania i gromadzenia dóbr materialnych, a także korzystania z dostępnych nam usług ponad racjonalne potrzeby. Wynika z tego, że człowiek w pewnym momencie rozwoju cywilizacji wpadł w pułapkę – konsumpcyjny styl życia stał się celem samym w sobie, a ilość posiadanych dóbr zaczęła warunkować wartość człowieka. W tym miejscu przytoczę słowa Ericha Fromma: *Cały świat w swoim bogactwie zostaje przekształcony w przedmiot konsumpcji. W akcie konsumpcji człowiek pozostaje pasywny i łączywie pochłania przedmiot konsumpcji (...). Przedmioty konsumpcji (...) nie są odbierane pod kątem rzeczywistych ludzkich uzdolnień, ale pod naciskiem jednego potężnego pragnienia: potrzeby posiadania i używania.*

Konsumpcja jest wyalienowaną formą utrzymywania kontaktu ze światem, który nie jest już przedmiotem zainteresowania i troski człowieka, lecz staje się celem jego chciwości.¹

Wspomniana konsumpcja, będąca pewną formą utrzymywania kontaktu ze światem, doprowadziła nas nie tylko do zmiany codziennych nawyków i przyzwyczajzeń, lecz także do niebezpiecznego przeobrażenia metody kontaktowania się międzyludzkiego, a tym samym sposobu odbierania otoczenia. Panująca w dzisiejszym świecie „kultura obrazkowa” stała się próbą przekazywania obrazem wszystkich myśli – niestety, w mocno zniekształconym, a tym samym nierealnym kształcie. Doprowadziło to do poważnego konfliktu wynikającego ze zderzenia dwóch niepokrywających się ze sobą rzeczywistości – realnej i wyobrażonej. Kolekcjonujemy oraz multiplikujemy coraz więcej wąskich wyinków rzeczywistości, kadrów będących wyidealizowanymi pocztówkami z naszego życia, pozbawionych jednak szerszej perspektywy i realnego kontekstu.²

Wystarczy rozejrzeć się w internetowych portalach społecznościowych typu Facebook czy Instagram, żeby zauważyć siłę oddziaływania wykreowanych przez nas sytuacji, które mogą funkcjonować wyłącznie w oderwaniu od rzeczywistości.

Taka postawa doprowadziła do momentu „przeładowania obrazem”. Nastąpiło pewnego rodzaju zatarcie się granicy między tym, co realne, a tym, co wyobrażone. A człowiek niebędący w stanie przyswoić kolejnych bodźców ulega niespodziewanemu i chwilowemu „zawieszeniu”. Tytułowy *Japończyk fotografujący niebo*, jawiąc się nam jako przedstawiciel współczesnej ludzkości, wplątanej w sztucznie wykreowany, konsumpcjonistyczny świat „kultury obrazkowej”, doświadcza ucłowieczonego *Blue Screen of Death*, czyli Niebieskiego Ekranu Śmierci – oryginalnie pojawiającego się po wystąpieniu błędu sterownika w komputerze, oznaki przeciążenia, z którym oprogramowanie nie potrafi sobie poradzić, więc zawiesza pracę całego urządzenia. Charakterystyczny niebieski kolor ekranu z wyświetlanym na białym kodem błędu i zatrzymanie pracy mechanizmu bezpośrednio możemy odnieść do zawieszony w nieokreślonej przestrzeni postaci mężczyzny, który z uniesionymi ku górze rękami, trzymając w dłoniach telefon komórkowy, wpatruje się za jego pomocą w jasnoniebieskie niebo. Owo zawieszenie, chwilowe odcięcie się od świata, a tym samym od nadmiaru bodźców, jest momentem odczucia braku czegokolwiek, z czym można się utożsamiać, a bezkresny błękit, choć widziany przez ekran, stanowi wymuszoną świadomość pustki.

1 E. Fromm, *Mieć czy być?*, przeł. J. Karłowski, Poznań 2003, s. 80.

2 R. Konik, *Między przedmiotem a przedstawieniem. Filozoficzna analiza sposobów obrazowania w oparciu o malarstwo, fotografię i obrazy syntetyczne*, Wrocław 2013, s. 367–369.

→ BARTEK
KIEŁBOWICZ,
JAPŃCZYK
FOTOGRAFUJĄCY
NIEBO, 2017,
AKWARELA,
FLAMASTER,
PAPIER

Bartek Kiełbowicz, baczny obserwator otaczającej go rzeczywistości, w swojej twórczości porusza się po trudnej do uchwycenia granicy wspomnianych dwóch kategorii świata – realnego oraz wyobrażonego. W pracy *Japończyk fotografujący niebo*, która stała się przyczynkiem do niniejszej refleksji, artysta podejmuje konkretne społeczne konteksty, które, nie będąc pierwszoplanowym tematem Kiełbowicza, wypływają na jego życie, a tym samym i na malarstwo³ – jak pisał Stach Szabłowski. Artysta świadomie skupił się na zobrazowaniu pewnej sytuacji, dla uwytknienia której pozbawił tytułowego Japończyka kontekstu miejsca. Takie działanie pozwoliło Kiełbowiczowi skupić wzrok widza na konkretnym fragmencie, na wzmocnieniu jego przemyśleń nad tematem pracy. Zabieg ten znajduje potwierdzenie w aktualnych badaniach nad psychologicznymi i neurofizjologicznymi uwarunkowaniami sądów estetycznych,⁴ przeprowadzonych przez zespół dr. hab. Piotra Francuza z Instytutu Psychologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Nawet gdy patrzymy na obraz przez dłuższy czas, nie oglądamy go w całości. Skupiamy bowiem wzrok na niektórych fragmentach, pozostałe części obrazu pomijamy, uznając je za nieistotne. Takie działanie naszego umysłu ma wpływ nie tylko na odbiór dzieł sztuki, ale też na sposób kształtowania otaczającej nas rzeczywistości.⁵

Tym samym, ten prosty tylko na pozór rysunek Kiełbowicza staje się niezwykle przemyślanym, subtelnym komentarzem artysty, odnoszącym się do uwikłanego w konsumpcyjną „kulturę obrazkową” społeczeństwa. A zwrócenie uwagi odbiorcy na zaistniały problem „przeładowania obrazem” ma doprowadzić go nie tylko do zastanowienia się nad sposobem odbierania rzeczywistości, ale również do wszczęcia dyskusji nad dalszym jej rozwojem. ¶

80

3 S. Szabłowski, *Żywopłoty*, <http://www.kielbowicz.eu/380ywop322oty.html#> (dostęp: 23.01.2020).

4 Np. badania prowadzone przez zespół dr. hab. Piotra Francuza z IP KUL.

5 P. Francuz, *W jakim zakresie wyniki badań neuropoznawczych pozwalają zrozumieć istotę przeżycia estetycznego?*, wykład wygłoszony w ramach Dnia Mózgu na SWPS, 21 marca 2015.